

Domoljub

V Ljubljani 17. maja 1944

57 = Štev. 20

Belokranjec pri svoji zidanici

»Smrtonosna kuga«

Za Pijem IX. je leta 1878 takoj po svojem nastopu dvakrat zapored spregovoril novi veliki papež Leon XIII, ki je meseca aprila leta 1878 izdal posebno pismo o prevratnih družbah. Toda to pismo je malo zaleгло, nakar je Leon XIII. še istega leta meseca grudna izdal novo okrožnico, kjer je jasno in odločno povedal, da je komunizem med tistimi nauki, od katerih človeški družbi grozi največje zlo. Papež pravi, da bi rad molčal, ker je o tem govoril šele pred nekaj meseci. Toda ne sme molčati.

Komunizem ne nastaja slučajno in ne povod. Dobro uspeva le tam, kjer ljudje bolj cenijo telesne vrednote kakor pa duhovne, zlasti pa tam, kjer ljudje že kar malikujejo pridobitve moderne znanosti in tehnike. Najbolj ugodna tla pa ima tam, kjer so razni znanstveniki znanost in vedo ločili od vere in Cerkev ter zdaj z znanostjo hujskajo zoper Cerkev. Hujskanje zoper vero in Cerkev pripravlja komunizmu najbolj ugodna tla.

S temi besedami je papež povedal veliko resnico, ki smo jo pri nas v teku tega polstoletja bridko doživljali. Razni znanstveniki in vzgojitelji so na vseh 50-letih načrtno izpodkopavali veljavo Kristusovega nauka. Eni so hujskali zoper vero v celoti, drugi pa so bili taki, ki so vero še puščali pri miru, zato da so potem bolj učinkovito pobijali Cerkev in njeno veljavo. Med tiste, ki so pripadali k drugi vrsti, štejemo tako imenovane »krščanske socialiste«, ki so se na zunanji delali še kristjane in celo katoličane, niso pa priznavali papeških okrožnic ter so jih smešili. Vsega tega se danes lahko še dobro spominjamo.

Ta veliki papež, ki ga je rajni naš dr. Janez Ev. Krek tako od srca in iskreno slavil kot največjega socialnega papeža, je v novi okrožnici katoliškemu svetu podal navodila za novo pravo krščansko ureditev človeške družbe. Toda tudi ta okrožnica je naletela na gluha ušesa mnogokje, zlasti pa na Francoskem. Pri nas se je že pred 55 leti veliki mislec dr. Mahnič boril za to, da bi papeževa beseda spet zadobila svojo veljavo. In dr. Krek je bil tisti, ki je na temelju papeških okrožnic začel veliko delo slovenskega krščanskega in socialnega preporeda.

Od tistih dob pa do začetka velike svetovne vojske je pri nas na Slovenskem vrela novo življenje po naukih velikega papeža, kateri je na eni strani učil, kako naj bo človeška družba urejena, na drugi strani pa svaril pred komunizmom, ki ga je treba iztrebiti, ker je smrtonosna kuga. Papež pravi: Kar je kuga za človeško telo, to je komunizem za človeško družbo.

Taisti papež je tudi svaril države, naj se ne zanašajo na policijske ukrepe zoper komunizem, ker s temi ne bodo mogli uničiti te kuge, ki je duhovna. Pač pa naj bi države Cerkvi nudile svojo pomoč, ker le ona lahko s svojimi nauki take zlo nauke zatre. Nekaj podobnega je dr. Korošec pred 4 leti zaklical vsej javnosti. Dejal je, naj ljudje ne pričakujejo, da bo komunizem mogoče zatreti s policijo, pač pa ga bo treba in mogoče zatreti s poglobljenim duhovnim prizadevanjem. Ključ je na okope vse krščanske kulturne delavce in vzgojitelje. Pa tudi te besede so šle mimo gluhih ušes. Edino le Katoliška Akcija je takrat razumela svojo nalogo ter se z vso silo vrгла v boj zoper komunistične zmote. Zato tudi ni čuda, da so komunisti takoj v začetku svoje sedanje rdeče revolucije pri nas najprej planili po članih Katoliške Akcije.

Skrivnostni sij nad Veliko Slevico

Nad cesto, ki vodi iz Velikih Lašč skozi Lužarje in potem dalje na Bloke, stoji v višini 646 metrov prijazna vas Velika Slevica, s častitljivo poslušno cerkvijo Marijinega Oznanenja. Kdaj je ta cerkva bila zgrajena, ni izpričano, vsekakor pa je že v 13. stoletju tukaj stala kapelica, ki je spadala k pristavi stiškega samostana. Stiški menihi so kasneje tukaj hoteli pozidati cerkev, vendar takrat tega niso mogli storiti. Dejstvo pa je, da je o Valvazorjevem času cerkva tukaj že stala. Tako se torej nič ne ve, kdaj je bila zgrajena in kdo jo je sezidal. Ob času turških vpadov so se uboglj okoličani semkaj zatekali. Še dandanes je med ljudmi živ spomin na tiste čase, ko se je ljudstvo pred turško nevarnostjo zgrnilo v to cerkvo in v Marijinem varstvu iskalo rešitve. Znana je pesem, ki jo je bil na podlagi ljudskega izročila zložil Josip Stritar, ki je bil v tej fari doma in je gotovo kot otrok poslušal čudovito zgodbo, kako je Marija Turke pregnala s Slevico. Na pragu stranskega vhoda se še dandanes vidi odtisek konjskega kopita. Ljudsko izročilo pravi, da je to odtisek kopita turškega konja.

Čudoviti sij

Iz Velikih Lašč smo sprejeli to-le s pričami izpričano poročilo:

Dne 4. grudnia 1943 so komunistične tolpe razdejale zvonik in požgale cerkev sv. Roka nad Velikimi Laščami. Zvečer istega dne je prišel oddelček komunistov tudi na Veliko Slevico, da bi tudi tukajšnjo cerkev podminirali in požgali. Niso se še dobro pripravili k delu, ko začudeni ostrme.

Bilo je devet zvečer. Kar nenadno se nad zvonikom prikaže velik in bleščeč sij, ki se je vedno bolj nižal in bližal zakristiji, kjer je shranjen kip rožnenske Matere božje, ki ga ljudstvo vsak mesec nosi v procesiji. Komunistična tolpa je bila od tega pogleda tako prepadena, da je na mah pobrala svoje orodje in zbežala. To se je zgodilo dne 4. grudnia ob 9 zvečer.

Komunistov je postalo sram, da so se dali zbegati. Tistim, ki so bili zvečer tam gori in so pobegnili, so se tovariši kajpada rogali. Zato so sklenili, da mora drugega dne Marijina cerkva na Slevici brez usmiljenja pasti.

Zato je drugi dan, dne 5. grudnia 1943 prišlo na Veliko Slevico kar 200 komunistov, ki so hoteli zdaj cerkvo še bolj temeljito podminirati in uničiti.

Bilo je ob sedmih zjutraj, ko so se lotili dela. A v tistem hipu se nad cerkvenim zvonikom spet

Notranjščina slevske cerkvice

pokaže neznansko velik bleščeč sij, ki se spet počasi niža in bliža Marijinemu kipu v zakristiji. Vseh 200 komunistov je zdaj prevzela strašna groza, da so pobrali šila in kopita ter pobegnili, ne da bi se bili še kdaj vrnili z namienom cerkvo uničevati. To se je zgodilo dne 5. grudnia 1943 ob 7 zjutraj.

Še tretjič se je pokazal sij na predvečer praznika sv. Treh kraljev. Tokrat se je prikazal 5. januarja 1944 med 7. in 8. uro zvečer. Komunistov takrat ni bilo blizu in tudi kasneje so se izogibali tega kraja. Od 5. januarja leta 1944 se sij ni več pokazal.

Vse te tri sije so ljudje videli daleč na okoli po bližnjih in daljnih vaseh. Ljudi je prišla sveta groza ter so povsod po hišah goreče molili k Materi božji. Vse, kar je tukaj povedano, je videlo stotine ljudi in so priče na razpolago. Kakor pripovedujejo prisilni mobiliziranci, ki so jih iz tamkajšnjih krajev komunisti svoj čas odvedli seboj na Hrvaško, pa so jim potem ušli domov, so tudi na Hrvaškem govorili o tem siju.

Dejstvo vsekakor je to-le: Komunisti so dvakrat poskušali cerkvo na Veliki Slevici pognati v zrak in požgati, pa tega niso storili, ker so poprej pobegnili, tako da cerkva še danes stoji, dasi je na zelo izpostavljenem kraju. Dejstvo je dalje, da je tiste tri sije dne 4. in 5. grudnia 1943 ter 5. januarja 1944 videlo mnogo ljudi od blizu in daleč.

Tako se glas poročilo o tem čudovitem siju na Veliki Slevici. Poročamo te suhe dogodke po dolžnosti vestnega časnikarstva, ne da bi se spuščali v obravnavanje dogodkov samih.

Med ljudstvom tamkajšnje okolice kroži o tem dogodku ta-le pesmica, ki jo prinašamo svojim bralcem:

Zmaga naše ljube Gospe na Veliki Slevici

Ko bratska nas vojska mori,
Mariji, naj slava doni
Ti v pesmi zdaj moj
o cerkvi Tvoji,
ki bila rešila
si sebi jo, mila
Devica, Slovencev Gospa!

Na Slevici Tvoj bi oltar
razrušil rad vražji vihar.
Zvečer so se zbrali,
da bi spodkopali
svetišče, kjer išče
vsak pribežališče
v trpljenju, predobra Gospa!

A tolpa namah zastrmi,
ko sij nad zvonikom žari.
Zari in se niža
in kipu se bliža,
ki bili častili
smo ga in nosili
pobožno v sprevodih, Gospa!

Preplah zdaj popade može,
da v grozi prečudni beže;
a v jutro se zbrala
spet četa nemala
— češ čara nemara
jih sama prevara —
ko Te ne poznajo, Gospa!

In zopet se čudo godi:
Glej sij nad zvonikom žari.
Zari in se niža
in kipu se bliža
ki bili častili
smo ga in nosili
pobožno v sprevodih, Gospa!

In drugič bežijo može.
Med sabo tako govore:
Dovolj je znamenja;
kar Turki kamenja so bili
pustili, ne bomo rušili.
To Tvoja je zmaga, Gospa!

Pred kraljevimi čudeži soj
razlil se nad dom je spet Tvoj.

Cerkve M. B. na Vel. Slevici

Pot k večni le luči Marija nas uči,
in v sili se usmili, da bi zaslužili
si srečen spet mir, o Gospa!

Na Slevici zdaj Tvoj oltar
še žaka na zadnji Tvoj dan.
Na njem da počiva spet Bog in razliva
darove na nove krščanske domove
vseh k Tebi pribežlih, Gospa!

K procesiji bodo tačas
zvonovi vabili spet nas,
da Tvojeja maja se slava obhaja,
Devica, Kraljica nebes,
Pomočnica kristjanov, Slovencev Gospa!

Turki na Slevici

Ljudsko izročilo pripoveduje, kako so se predniki ob turškem vpadu zatekli k Mariji na Slevico, da je na zadnje teh beguncev bila polna vsa Slevska gora. Otroci in žene so se zatekli v cerkev, pred vrata pa se je postavil zid junaških mož in fantov, ki so hoteli do zadnjega braniti Marijino svetišče in svoje drage, ki so se zatekli v Marijino varstvo. Ljudstvo v cerkvi moli in prosit Marijo rešitve. Zunaj pa divja boj ter teče kri. Može že omagujejo pod krivimi turškimi sabljami: »razbiti so zapahi, gorje zdaj trumi plahci. Stritarjeva pesem, ki v pesniški obliki podaja to staro častitljivo zgodbo, nadaljuje:

»Čez prag na konju pričohni,
gorje, sam turški paša,
krvavi v roki meč vihti,
zdaj bije ura vaša!

A — čudo čudovito glej!
Konj ne premakne se naprej,
ne gane ga ostroga,
pribita mu je noga.

Marija — kdo se stavi v bran! —
grozečo roko dviga:
glej, iz oči — pogled strašan! —
ogujen plamen ji šviga.
Plašan spusti se paša v beg,
za njim neverniki vsi vprek.
Otetli so kristjani; —
Marija svoje brani.
Marija svoje brani.

Še dandanašnji priča vam
to zgodbo čudovito
za pragom v kamen konjske tar.
vpodobljeno kopito.
V oltarju Mati tam stoji,
v naročju Jezusa drži;
čehčena Ti, Kraljica,
Kristjanom Pomočnica!

* Pred praznikom sv. Treh kraljev.

Peter Bohinjec
POD KRIVO
JELEKO
 POVEST
 IZ ČASOV ROKOVNJAČEV

Okrajni komisar Franc Detela je začuden poslušal Zapožana, sveta jeza se mu je nabirala v srcu in takoj je poklical svojega praktikalanta Valentinu Levičnika, da mu narekuje prošnjo na okrožni urad za vojaško asistenco. Še tisti dan je sodni sluga Geiger šel z njo v Kamnik, da tudi ustno pospeši nujnost rešitve.

Kakor bi se bližala nevihta, tako je bilo ozračje od Kamnika do Komende in še mnogo dalje. Kmet je so se na tihem pomenkovali in izbirali orožje, ženske so preplasene prenašale novice od hiše do hiše, a tudi gospoda je slutila, da ne bo dobro, ako bo še nadalje mimo rokovanjačev prehajala na dnevni red.

Nedolžna kri je klicala na maščevanje. Grozno je slišati, kar počne ta sodražal! Niti nedolžni mladini ne prizanašajo! To kriči v nebo za maščevanjele govori komisar svojemu konceptnemu praktikalantu.

»Vsak človeški čut je zamrl v teh ljudeh. Kaj neki je vzrok temu?« povprašuje mladi praktikalant.

»Saj ava sama, prijatelj! Naš državni sistem ubija vsako svobodo. Predolgo že drži železna Meternikova roka državne vajeti v svojih rokah. Naš kmet je hlapčevski, fevdalstvo ga tlačí, omike ni nobene, ker vsako prosto gibanje moramo v kati zatreti. Ali tudi naša država ne prespi evropskega prevrata in verjemi mi, da ni daleč tisti čas, ko avstrijski narodi zahrume in takrat bo joji Nemci so seveda pripravljani na državni preobrat, ker imajo že toliko let moč za seboj, ali mi Slovenci smo uboga para in nimamo nobene zgodovinske preteklosti, nobene zavedne sedanosti, zato pa tudi nobene upolne prihodnosti. Nimamo serozno- stojne deželne uprave, nimamo slovtva, nimamo šol, nimamo nič.

»Tudi mi se gihljamo,« ugovarja pohlevno praktikalant. »Kakšen hrup je zagnala abecedna vojska, ki nas je vzbudila iz spanja. Imenitni možje so, ki nas dramijo, učeni Kopitar, skromni Metelko, peanik Prešeren. Ni nas treba biti sram teh možje.

»Predolgo že drži železna Meternikova roka...«

»To je res. Ali sramota za našo deželo so rokovanjači, ljudje brez vsake omike in surovi do skrajnosti.«

»Nimamo šol, nimamo knjig, gospod komisar! Vse nam duši Meternikova vlada.«

»Naš kmet sam spregleduje, da ne more več dajati poluhe rokovanvohom, in to je dobro znamenje. Zato mu pojdemo na roke. Brez žrtve seveda ne pojde. In žrtve so že dovršeno dejanje. Zato na delote!

VII.

Še je svetil mesec na nebu, ko se začno po Komeadi prikazovati moške glave izza oglov hiš in podov. Tu se pokaže možnaker v belnem kožuhu, ogledujoč svojo puško, tam se sklanja čez plot fant, držeč na hrbtu gnojne vile, tu pogleda gospodar skozi okno, basaje sarokres s smodnikom, tam spet gleda iz hleva hlapec in se opira na sekiro. Drugod spet ovija deček vrvi čez pas, ali devljuje verigo na ramo. Iz bližnjih vasi korakajo po stranskih stezah možje in fantje, oboroženi s puškami in koli, lopatami in motikami. Kose so blišče na ramani in dolgi možji se lesketajo ob boku. Vsem pa se bere na obrazih svečan mir, pritisjena maščevalnost in odločen nastop.

Že se zbirajo na koncu vasi. Precej je že. Pa še vedno prihajajo.

Komenski župan je tudi opasal svoj meč in oprtal risano puško. Bil je še samski in ni ga skrbel družina. Tam pred keplanijo so ustavi. Gospod Kajetan je že stal na pragu z dvocevko na rami in srce se mu je veselja smejala. Poleg njega se je snkal vojaški Jurjavec s Klanca in izpregovoril:

»Vampček, danes bo pa vojska!«

»Bo, bo, pa kakšna?« odgovarja župan.

»Ali zmaga ali smrtle pristavi kaplan. Oči se zaiskre postavnemu možu, luna pa le onemogo kaže svojo zadnjo svetilobo. Veter je zapihal čez pokopalnice in prvi petelin so je oglasil v župniškem kurniku.

»Bog z vami in sreča junaškatle se začuje z okna župnišča župnikov glas.

»Bog daj!« se odzovejo glasovi možakov, ki so skupno odkorakali po klancu navzdol.

»Bog z vami!« se čujeta dva glasova: eden iz beneficijatove hiše, eden iz bolnišnice.

»Bog daj!« odgovarjajo možaki in pospešijo svoje korake.

»Zdaj smo pa vsi skupaj,« reče Menoal s Klanca, ko se približajo župan, kaplan in Jurjavec.

»Mrz je, kar stopimole reče g. Kajetan in vsa četa se dvigao po cesti.

Tiho stopajo, le sneg cvrči pod nogami in severni veter bruje čez plan.

Kar začuje prednja straža stopkanje, kakor bi kdo ječal skozi nos. Jurjavec fant, ki je vodil prvi

oddelek, postoji, namigne in stopi hitro proti gozdičku. Ni dolgo hodil. Na gabru je visel Odemsov pastir, glavo je imel razjedeno od mravelj, glasu pa ni bilo več iz njega. Hitro odreže mladi Jurjavec vrvi, potegnje pastirju cunjjo iz ust, ga potrese, ali bilo je prepozno.

Na gabru je visel Odemsov pastir

Zjokal se je nad nedolžno žrtvijo, pokrtil z vojami mrtvo truplo, prekrizal razjedeno glavo in brzo odrinil nazaj k svoji četi.

Groza je obšla oborožene kmete, ko jim je mladi Jurjavec pripovedoval svoj dogodek in gospodu Kajetanu se je utrnula debela solza. Obenem pa ga je prijemala huda slutnja, da gospod Nace vodški ni prejel njegovega pisma.

»Bog mu daj večni mir! Dober fant je bil,« reče kaplan. »Ali zdaj ni čas, da bi plakali za prvo žrtvijo. Hitimo dalje.«

Moške koraka četa dalje in le prekmalu se prepričajo, da je bila kaplanova slutnja opravljena. V Nasovčah Vodičani niso čakali.

»Kar je, je,« pravi župan. »Srčnost velja!« la odkorakali so dalje po cesti.

Že se je pokazala prva hiša na Brnikih. »Zdaj pa bodite oprezni! Rokovanjači so gotovo pri Odemsu in glejte, da nam kateri ne uide. Okholili bomo hišo in kdor bi hotel zbežati, ga ustrelite ali pobijte na tla.« Tako odločno ukazuje župan in četa koraka dalje, ter se vedno bolj razprostira. Že se pokaže Odemsova gostilna.

Odemsovi gostije so bili nepripravljeni. Nekaj jih je spalo v hlevu, nekaj na podu, nekaj v svilih. Tudi v hiši so ležali po klopeh in za pečjo, samo dva sta sedela za mizo in dremala pri brleči lesčerbi. Krčmar je spal v kamrici.

Ko so kmetje že popolnoma obkolili hišo, so Kovar in Golobar, ki sta čula, predramita in pogle-

dava skozi okno. »Izdani smo, Golobar! Pokliči Groga za pečjo, jaz pokličem Odemsa,« reče Kovar svojemu tovarišu.

Mali Groga je molil svoje pete izza peči. Brž se zravnal in ko stopil na tla, je že hišni gospodar pomolil svojo glavo iz kamre.

»Odema, pojdi k oknu in govori. Ti si gospodar. Golobar, pojdi poklicat tovariše v hley in na pod, Kovar, ti pa poglej, kdo te in koliko jih je?«

Odems pomoli svojo zaspano glavo skozi okno in izpregovori: »Kdo pa moti moj ponočni mir?«

»Mi smo pošteni ljudje in hočemo, da nam odpreš hišo?« odgovori župan.

»Popotauikom se odpira hiša ponoči, domačim pa ne. Vi ste iz kamniškega okraja, saj vas poznam. Jaz pa spadam pod kranjski okraj in mi nimate tukaj ničesar opraviti,« odločno odvrne hišni gospodar.

»Nas to nič ne briga, pod katero graščino spadate. Mi smo izpod Mekinjske graščine, to je res, ali to moraš povedati najprvo svojim gostom, ki hodijo ropat in morit v naš okraj,« pristavi Jurjavec.

»Odems, jaz ti ročem samo toliko, da se udaj, drugače bo slaba za tebe!

V tem završni in zaropče nekaj za hišo. Dva rokovanjača sta hotela predreti kordon in uiti. Podarejo ju na tla in zvežejo. Vampek da znamenje za napad. Jurjavec fant udari z železnim kolom v hišna vrata, da so se sama odprla. Boj se začne.

Rokovanjači streljajo skozi okna, ali napadalec so že vsi pri vratih, v veži in hiši. Tudi na dvorišču se je vnel boj. Ali velika množina oboroženih kmetov je zmaga. Povezali so vse rokovanjače, le nekaj jih je uslo. Poveljnika Malega Groga je pobil mladi Jurjavec s kolom na tla, v tem pa je tudi župan Vampek dobil na roki malo rano, ki mu jo je prizadel Groga z nožem.

Gospod Kajetan je takoj odšel s Jurjavecem domov, kakor hitro je spoznal, da bo Vampek kos položaju. Ko so kmetje vezali rokovanjače, je že stopal urnih nog z Jurjavecem proti Komendi.

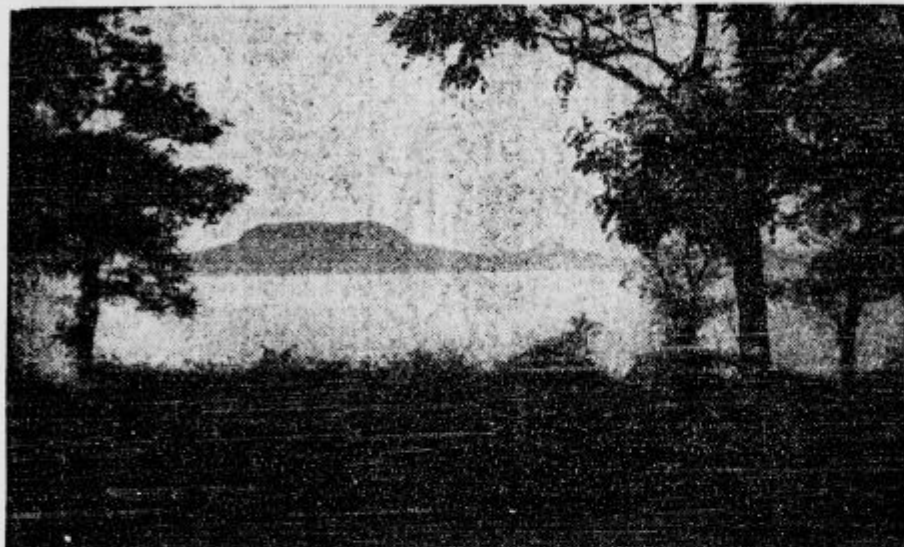
A tudi župan Vampek z mladim Jurjavecem je kmalu prikorakal za njima. Dal je napreči in se je odpeljal v Mekinje po komisijo.

V tem pa se je nabralo vse polno gledavcev okrog Odemsove gostilne. Na vpitje in strele so se Brničani vzbudili in prihiteli trunoma, češ, kaj se godi pri sosedu. Kakor hitro so spoznali položaj, so se pridružili Komencičanom, in na rokovanjače so padale palice, so letele zle besede in z veseljem so pripeljali dva voza, da nalože nanje povezano plašarje. Tudi gospod Matevž je gledal raz okno na ljudj in se veselil, da se je napad tako poarečil. Skrb je imel za gospoda Kajetana, še bolj pa za Odemsovega pastirja. Ni slutil, da je fant dal svoje življenje za današnji zmagovalni dan.

Ljudje so se zbirali v vedno večjih gručah in dajali duška svojemu veselju. Ta je poznal Kovarja, ki mu je življenje grozil in zdaj ga vidi zvezanega pred sabo. Kako bi se premagal, da ne bi udaril enkrat s palico po njem. Ona ženska je spoznala Mokarjevega, ki ji je ukradl srebrni pas, in ga je s sveto jezo zgrabila po obrazu, kričeč: »Rabelj, ali boš zdaj še pasove kradel?«

Kmetje brez zemlje

Madžarsko podeželje

Blatno jezero; v njegovi okolici so nekaj Slovenci obdelovali svoja polja

Časopis »Südost — Echo« navaja naslednje razloge za izvedbo temeljite agrarne reforme na Madžarskem:

Kmetijska zemljišča na Madžarskem so po Brianonski mirovni pogodbi obsegala 9763 milijonov kat. oralov. Po odločitvi razsodišča na Dunaju se je ta površina povečala za 1223 milijonov kat. oralov in obsega tako kmetijsko zemljišče današnje Madžarske brez Sedmograške 11 milijonov 275.755 kat. oralov. V stari Madžarski je prišlo l. 1920 na posest pod 100 oralov samo 47,5%, na veleposestva nad 1000 oralov 35,9%, na srednja posestva med 100 in 1000 oralov pa 16,6% od vsega kmetijskega zemljišča.

Do l. 1935. se je razmerje tako spremenilo,

da je prišlo na malo posestvo 51,9%, na srednjo 18,2% in na veleposest 29,9%. V stari Madžarski je bilo med 25 homitati (okrožji), samo 8 takih, v katerih je mala posest do 50 oralov presegala polovico skupne kmetijske zemljiške posesti. V drugih okrožjih je mala posest zavzemala eno tretjino od skupnega kmetijskega zemljišča, v nekaterih pa je prišlo na veleposest tudi samo 15,5%. Na veleposesti je povprečni hektarski pridelek krušnega žita, krompirja in sladkorne pese za kakih 80% večji kot na mali posesti. Povprečni hektarski pridelek vsega madžarskega kmetijstva pa se v dobi 60 let ni dosti spremenil.

Vzrok te zaostalosti je predvsem pomanjkanje strokovnega pouka in znanja, zakaj do

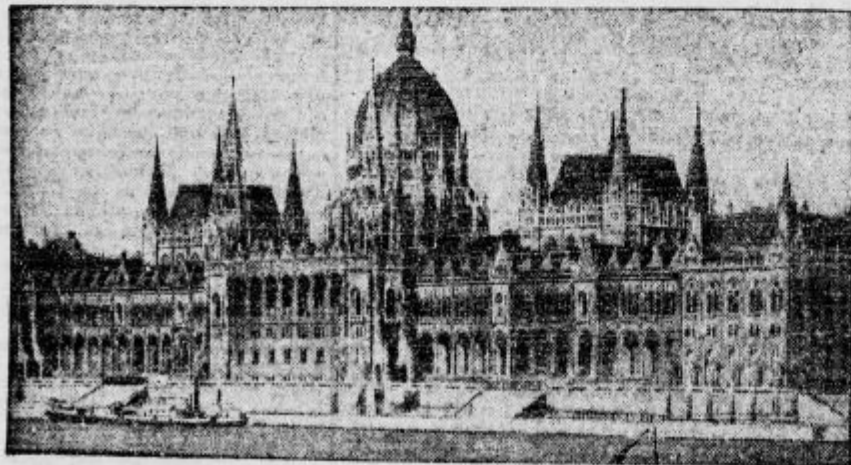
pred nekaj leti je bil samo poldrugi odstotek madžarskih kmetovalcev deležen primernega strokovnega pouka. Pred tremi leti je vlada napravila načrt za kmetijsko šolstvo ter določila eno milijardo pengó, ki jo bodo v desetih letnih obrokih uporabili za vzdrževanje kmetijskih strokovnih šol in tečajev. Ker ta načrt že izvajajo, se je strokovna in splosna izobrazba madžarskih kmetov gotovo že nekoliko dvignila.

Največje vprašanje Madžarske in posebej že madžarskega kmetijstva je kmečki proletariat. To so hlapci in kmečki delavci ali — kratko rečeno — kmetje brez zemlje. Lahko

Madžarske kmetice v svoji narodni noši

rečemo, da je ta široki sloj prebivalstva pred sedanjo vojno dosegal približno tri milijone ljudi. Po nekem madžarskem uradnem letopisu tvori ravnokar omenjeno veliko skupino prebivalstva 461.300 kmetov brez zemlje, 425.830 kočarjev, ki imajo zemljišča do pet oralov, 215.896 hlapcev in dekel ter en milijon 867.563 družinskih članov. Od začetka sedanje vojne, zlasti v zadnjih dveh letih, se je to število spremenilo, ker je industrija prevzela stotisoče delovnih moči z dežele. Zaradi tega je na eni strani nastalo celo pomanjkanje delovnih moči v kmetijstvu, na drugi strani se pa kmetijstvo ravno zaradi tega bolj in bolj mehanizira. Mezde delavcev v kmetijstvu so sicer zvišali, ne morejo pa omogočiti prej označenemu širokemu sloju prebivalstva primerne in zadovoljivega socialnega položaja. Po mnenju kmetijske zbornice bi to dosegli, če bi vsaka družina kmetov brez zemlje in delavcev v kmetijstvu dobila 8 do 10 kat. oralov polja, skupaj torej nad dva milijona oralov.

Palača državne zbornice v Budimpešti

89

Robinzonove ZGODBE

Kakor je bilo domenjeno, me je kapitan obvestil s topovskim strelom ob oni po polnoči, da je zmagal. Od veselja sem zakričal na vse grlo, kakor da bi me na ladji mogli slišati. Petek pa je bil pametnejši od mene. Spretno kot ververica je splezal na vrh grča, zakuril velik kres, ki je bil na ladji dobro viden in večkrat ustrel s puško v zrak.

Čez nekaj časa sem poklical Petka nazaj, nato pa sem odšel k počitku, kajti bil sem silno utrujen zaradi naporov in razburjenj zadnjih dni. Kmalom sem trdno zaspal.

Zbudil me je topovski strel. Sedel sem na postelji in začudeno gledal okrog sebe ter prisluhnil. Zasišla sem klice: »Gospod guverner! Gospod guverner!« Zdelo se mi je, da je bil kapitanov glas. Skočil sem pokonci, se za silo oblekel in stekel v smer, od koder je prihajal klic. Zagledal sem kapitana, ki mi je prihajal naproti. Vanj ginjena sva se objela. Ko je kapitan mogel govoriti, je dejal:

»Gospod guverner, moja ladja vam je tukaj na razpolago.«

Res sem jo zagledal v razdalji kakor pol milje od obale.

Kar nisem se je mogel nagledati. Nisem mogel verjeti, da vidim zopet ladjo in da me bo ta ladja rešila... Medtem ko sem se v srcu zahvalil božji Previdnosti, ker govoriti nisem mogel, me je prevzelo tako ganotje, da sem bruhnil v jok, se opotekel in brez dvoma bi se bil zgrudil na tla, če bi me kapitan ne bil podprl.

Onavestil sem se. Ko sem se zopet zavedel, sem ležal na travi in nad mano sta se sklanjala kapitan in Petek s solzami v očeh. Zopet sem se spomnil vseh dogodkov. Prevzelo me je ganjenje in znova sem bruhnil v jok. A ta jok mi je bil v olajšanje. Oba dobra prijatelja sta me skušala pomiriti s ljubeznivimi besedami.

Zagledal sem kapitana, ki mi je prihajal naproti.

»Pustite me, da se razjočem,« sem jema dejal. »Dobro mi de... Potreben sem tega... Da, da, moram dati duška svojim čustvom... Pustite me, da se razjočem... Dobro mi de.«

Jokal sem zelo dolgo... Ko sem se nekoliko umiril, sem padel na obraz in začel moliti...

Po končani molitvi sem poljubil zemljo in se dvignil s smehtajočim obrazom. Poljubil sem kapitana in Petka, svojega zvestega prijatelja, ki mi ga je božja Previdnost poslala v tolažbo in pomoč.

Tedaj sem tudi jaz občutil neizrekljivo sladkost hvaležnosti. Začutil sem, koliko sem dolžan temu ubogemu divjaku. Res je, da sem mu storil mnogo dobrega. Toda izkazal se mi je hvaležnega z dejanji. Zato sta najini duši bili zvezani s sveto vezjo ljubezni in prijateljstva, ki je nobena sila ne more raztrgati.

Medtem sta prišla iz čolna dva mornarja z dvema zabojeva, z darili, ki jih je kapitan pripravil zame, dobro vedoč, česa najbolj potrebujem. V njih je bilo vino v steklenicah, likerji, tobak, meso v škafaljah, prepečenec, sladkor in druge dobrote. Vsega sem bil zelo vesel, a še bolj sem bil vesel perila, čevljev, nogavic, rokavic in krasne obleke ter klobuka z nojevimi peresi.

Odhod z otoka.

Ko sem se nagledal lepih in koristnih darov ter se iskreno zahvalil kapitanu, sva prijateljsko sedla k mizi in se začela posvetovati, kaj naj ukrenemo z jetniki. Kapitan, ki jih je dobro poznal, je izjavil, da vsem lahko prizanesem, samo trem ne, ker so bili nepoboljšljivi hudodelci. Kaj naj storiva z njimi? Kapitan, ki je bil bolj strog in odločen kot jaz, je predlagal, da bi jih dala obesiti. Meni pa se to ni zdelo umestno. Zdelo se mi je, da bi žalil božjo Previdnost, če bi pustil tri obešence na otoku, kjer sem prejel toliko dobrot. Že misel na to mi je bila tako koperna, kot premišljen umor. Medtem ko sem razmišljal o tem, mi je prišlo na misel, da bi prepustil vse tri malo pridneže na otoku njihovi usodi, naj se preživljajo kakor se pač morejo. Saj sem živel sem tukaj toliko let. Čemu bi ne mogli živeti tri trije? Sicer pa so bili mnogo na boljšem, ker sem jim pustil opremljeno hišo, obdelana polja, orodje in še mnogo drugega.

Razložil sem kapitanu načrt in pristavil:

»Pregovoril jih bom, da vas bodo prosili odpuščanja in milosti, da jim dovolite, da ostanejo na otoku. Mislim, da se bodo spametovali.«

»Naj se torej zgodi, kar vam narekuje vaše plemenito srce, gospod guverner. Popolnoma soglašam z vami.«

Do tedaj se jetnikom nisem nikdar pokazal, ker sem se bal, da bi zmanjšal svoj ugled, če bi se jim pokazal v svoji medvedji obleki. Znano je, da je človek tako nespameten, da polaga veličansko važnost na obleko. Če je kdo lepo oblečen, se mu vsi klanjajo in ga cenijo. Ako pa bi prišel malo pozneje k istim ljudem oblečen bolj preprosto, bi ga morda niti ne pozdravili ali celo prezirali. Kako velika je človeška nespamet!

Pod vplivom take miselnosti sem oblekel krasno kapitanovo uniformo in se pokril s širokim klobukom, okrašenim z vihrajočo perjanico. Bil sem kar častitljiv s svojo gosto brado, ki je postala že precej bela. Ko je bilo vse urejeno, sem dal poklicati predse jetnike.

Ne bom nevalj besedi svojega govora; povem samo to, da je bil učinek zelo velik. Nesrečnejši so padli pred menoj in na vse grlo prosili usmiljenja. Ko sem jim predlagal, naj izbirajo med večali tukaj ali v Angliji in med tem, da ostanejo sami na otoku, so seveda z navdušenjem sprejeli poslednje.

Kapitan pa je še vedno vztrajal na tem, da bi bili takoj obešeni; seveda je zato, da bi se še bolj zavedali svojih zločinov. Seveda sem se temu odločno upiral in končno se je kapitan dal pregovoriti.

Zločinci so bili zdaj tako ponižani, prestrašeni in skesani, da so se morali človeku kar smiliti. Saj sem bil tudi pripravljen biti usmiljen z njimi.

Po boju z uporniki je kapitan dal obesiti truplo poveljnika upornikov na konec droga enega izmed jader. Pogled na ta prizor je zločince še bolj pretresel. Ko sem jih obvestil o njihovi usodi, sem jih dal poklicati k obali, odkoder se je obešenčovo truplo razločno videlo in med govorom sem večkrat pokazal nanj.

Medtem ko so se drugi pripravljali na odhod in so spravljali na ladjo stvari, ki so nam bile potrebne na potovanju, sem odvedel jetnike v trdnjavo in jih dal razvezati. Pokazal sem se jim zelo dobrohotnega in jim dal mnogo koristnih naukov ter nasvetov. Izročil sem jim trdnjavo in vse ostalo svoje imetje. Povedal sem jim na kratko o svojem življenju na otoku, posebno v prvih letih. Povedal sem jim o njihavi s pšenico in rižem, o čredi in o villi. Povedal sem jim vse, kar bi jim moglo kakor koli koristiti. Pustil sem

jim tudi nekaj pušk, smodnika in svinčenk. Vprašal sem jih, če znajo brati. Ko so mi povedali, da eden izmed njih zna, sem mu podaril sveto pismo in mu naročil, naj vsak dan prečita tovaršem kak odlomek iz evangelija, kaj jim bo brez dvoma v veliko korist.

Pojasnil sem jim, da bom jaz še vedno gospodar otoka in si ohranim naslov guvernerja. Oni pa smejo uživati od njega, a tudi tega ne popolnoma brezpogojno. Omenil sem jim, da bo morda prišlo nekaj španskih in portugalskih brodolomcev. Mislim sem na brodolomce, ki sta jih šla iskat rešeni španec in Petkov oče. Bal sem se, da se jim je zgodila kakna nesreča, ker jih do zdaj še ni bilo. Če bi prišli pred mojo vrnitvijo, morajo oni prevzeti upravo otoka. Jetniki jim morajo biti podložni in jih spoštovati. Vse moje imetje, ki ga začasno puščam njim, preide v last novodošlih.

Oblekel sem krasno kapitanovo uniformo.

Ko sem jim to pojasnil, sem jih vprašal, če so me razumeli. Enoglasno so pritrdili. Jaz pa sem jim še enkrat ponovil vse pogoje in zaključil:

»To je moja volja. Gorje, če bi se mi kdo zoperstavil s besedo ali dejanjem. Vsak izmed vas naj položi roko na sveto pismo in naj reče: Prisegam, da bom držal obljubo in bom vedno izpolnjeval voljo guvernerja tega otoka, kateremu dolgujem življenje in vse dobrote.«

Med govorom sem večkrat pokazal na obešence.

Kmečki dom

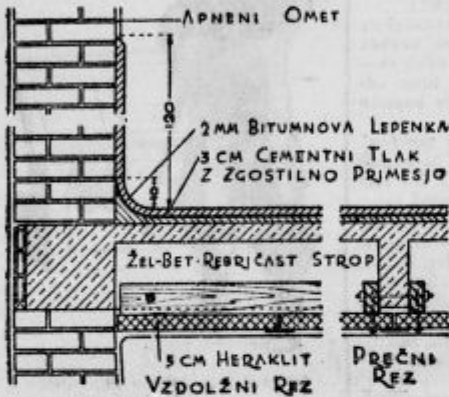
Ing. arh. Ogrin Gustav:

Hišna vlaga

(Dalje.)

4. Vremenska vlaga v zidu.

Tudi padavine, ki nastopajo v obliki dežja, snega, toče, rose ali slane, učinkujejo več ali manj na zidovje poslopij. Učinek zavisi od množine nastopajoče vlage in od občutljivosti uporabljene gradiva. Vendar so tudi pri enaki kakovosti gradiva razne strani hiše različno prizadete. Pri nas dežuje ali sneži z vetrom od jugozahoda in od severovzhoda. Na te strani neba obrnjene hišne stene so torej mnogo bolj izpostavljene vremenski vlagi in jih zato moramo prav posebno skrbno zgraditi.

TLA IN STENA PRALNICE V PODSTREŠJU NAD STROPOM V CELEM

Rosa vpija zaradi male množine vlage pri suhem vremenu zidovje. Pri vlažnem vremenu pa se ta razgubi v drugi vlagi. Slano, zmrzajeno roso, opažamo spomladi in jeseni pri jasnem nebu v zgodnjih jutranjih urah. Posebno dobro se odraža kot svetla belina na temnih lepenkastih steha. Na tenkih, toplotno slabo zaščitenihi hišnih stenah se pojavi slana pri večjem mrazu na notranji strani, ob nastopu južnega vremena pa po daljšem zmrzovanju na zunanji strani. V obeh primerih mora biti seveda toplotna zidu v vsaj debelini pod nullo. Vendar rosa in slana kot vremenska vlaga ne vplivata posebej na vlago zidu. Glede na to prihajata v poštev le sneg in zlasti še dež.

Dež prodre tem hitreje in tem globlje v zid, čim bolj luknjičavo je zidno gradivo. Ta pojav povzroča deloma lasovitost (kapilarnost) gradiv, to je lastnost ki se javlja kakor pri pivniku v vrskavanju vode, deloma pa potiska vlago v zid veter. Tako od vetra potiskana voda izpodriva zrak iz luknjic v zidu in jih sama napolnjuje. Deloluknjičavo gradivo kot n. pr. žilindrast in ploščev beton, razne vrste luknjičavega betona, kakor tudi toplotno zaščitne plošče se na ta način povsem premočijo, če ne vsebujejo primeranih primesti, ki vodo odbijajo. Tedaj pa, ko se luknjičavo gradivo navzame vode, izgubi vse svoje tako žislane in koristne toplotnotehnične lastnosti ter postane iz slabega dober prevodnik toplote. Gosto gradivo kot n. pr. naravni kamen in gramozni beton je proti pronicanju vremenske vlage bolj odporno. Tako gradivo bi bilo torej glede na pojave vremenske vlage boljše kot pa luknjičavo, če bi bilo tudi dovolj toplotno zaščitno. Zato pa to gradivo za stanovanjske hiše ni uporabljivo. Za človeško zdravje je namreč zadostna toplotna zaščita stanovanj prav tako potrebna kakor zaščita proti vlagi. Najbolje je torej, da sta toplotna zaščita in zaščita proti vlagi združeni. To napravimo pravilno tako, da namrečimo na luknjičavo toplotno zaščitno gradivo kako drugo gosto gra-

divo, ki dobro varuje pred vlago. Tako n. pr. stene iz luknjičavega gradiva omečemo zunaj z vododržnim cementnim ometom.

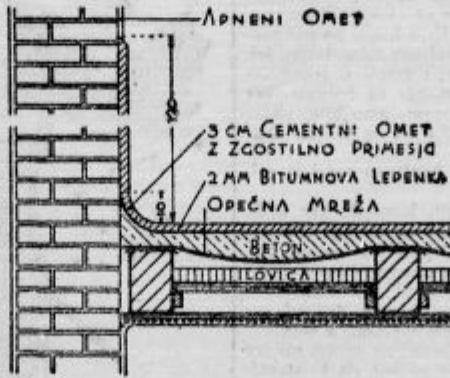
V neurju zmočen zid se ob suhem vremenu zopet posuši. Najprej izhlapi voda na površini. Ta zunanja, presušena plast zidu pa vpija in srka na podlagi lasovitosti (kapilarnosti) globlje v zidu se nahajajočo vlago. Medtem ko je v deževnem vremenu pronicala vlaga od zunaj na noter, je ob lepem vremenu ta pot obratna: vlaga prihaja iz srede zidu na površino, kjer izhlapeva. Z vlago vred pa prihajajo na površje tudi izluženi delci gradiva, najčešče apneni delci. Ti delci se zbirajo po izhlapevanju vode na zidni površini, kjer tvorijo belkaste madeže, čisto napačno zidni soliter imenovane. Tako počasno, toda postopno izluževanje dovede končno lahko do popolnega porušanja zidu. Ni pa ta pojav le posledica vremenske vlage, temveč nastopa pri kakšni koli zidni vlagi.

V dimastem ozračju velemest in industrijskih pokrajin se navzame dež iz zraka plinastih kislin zlasti žveplene kisline (SO₂). Če taka deževnica premoči zid, deluje kot kislina še jače, tvori z lužnimi apnenimi delci kemične spojine ter še hitreje razkraja gradivo.

Voda, ki je pronicala v celice (luknjice) zunaj ne povsem zatesnjena zidu, pozimi zmrzne. Pri tem se raztegne in razžene tanke stene celic. Tako razruši zmrzal celico za celico, uniči sčasoma luknjičavi zunanji omet, slabo žgano opeko neometanega zidu, mehke peščenjake (kamenjke, sestavljeno iz peščenihi drobcev) itd. Tako razkrajanje zidu imenujemo preperavanje ali pruhjenje.

Izluževanje, preperavanje in škodljivi vpliv zračnih kislin preprečimo, če namestimo na zunanji strani zidu vododržno oblogo, s čimer onemogočimo pronicanje dežja v luknjičavo gradivo.

Pri vremenski vlagi, ki namoči steno od strani, se lasovitost (kapilarnost) ne javlja v taki meri kot pa če bi stal zid v vodi. Ko namreč na steno dežuje, večji del vode brez škode hitro odteče. Sicer pa tudi ob dolgotrajnejšem deževju od časa do časa le preneha deževati tako, da se moker zid lahko vsaj deloma zopet posuši. Po dosedanjih izkušnjah vremenska vlaga v splošnem ne prodre skozi 38 cm debelo opečno steno. V izjemnih okoliščinah seveda, kot n. pr. pri higroskopičnem gradivu (gradivu, ki se rado navzame vlage kot n. pr. sol), nadalje v močvirnih pokrajinah s stalno veliko zračno vlago ali v zelo deževnih pokrajinah, tedaj tudi taka stena ne zadostja. Torej stene, tako n. pr. 25 cm debele opečne stene, so za naše podnebje prešibke. Take stene morajo biti seveda na zunanji strani neogibno vododržno zaščitene.

TLA IN STENA PRALNICE V PODSTREŠJU NAD TRAMOVNIM STROPOM

Včasih je na zunanji strani tudi dobro zavarovana 25 cm debela opečna stena na notranji površini vlažna. V tem primeru pa nimamo opravka z vremensko vlago temveč z notranjo zarositvi-

Iz bojev zoper komuniste

Ribniški domobranci so 3. maja zasedli Strugo. Pri tem so ubili dva boljševiška krvoloča: Bliška iz Vidma in Hegleca iz Strug.
Domobranci iz Lašča so v dveh dneh ujeli in pripeljali v Ljubljano 59 komunistov in 2 komunistki.

37 »gojencev tankovske šole« na Korinju so ujeli domobranci iz Lašča.

18 komunistov je uničila domobranciška edinica, ki je prodirala proti Medvedjeku pri Velikem Gabru.

49 komunistov je padlo v boju z domobranci v Železnem pri Dobriču; domobranci so komunisti pustili štiri strojnice, minomet in mnogo streliva.

Vas Dobrovo pri Dobriču so komunisti 30. aprila zažgali.

6 vreč soli so domobranci zaplenili komunistom v Vidicah pri Sv. Križu ter sol razdelili prebivalstvu.

Ko je šla iz Prvačine v Volčjo drago, je zločinec streljal n: 48 letno kmetico Helcno Gregorič iz Prvačine in jo hudo ranil.

V Loškem potoku so pred dnevi zajeli domobranci skoraj cel komunistični bolniški oddelek s 350 ranjenci in velikim številom bolničark, samih ljubljanskih komunistk.

Domobranci so zasakili gnezdo komunističnih pomagačev (terencev) v St. Vidu pri Stični, med njimi tudi njih pomagača kapitalista usnarja Lavriča.

V Mačkovicu na Dolenskem je v boju s komunisti junaki padel narednik Franc Peršin in Stožič pri Ljubljani. Slava njegovemu spominu!

Grosupeljski domobranci so pri Stični zajeli Angela Venturinja, lesnega trgovca iz Straže pri Toplicah, krivca mnogih komunističnih zločinov proti našim ljudem.

Nad 600 ljudi so znašale komunistične izgube na Slovenskem v mesecu februarju, priznava boljše visko vojno poročilo št. 94.

15 članov komunističnega štaba, 7 ranjenih, 5 mrtvih so ujeli domobranci v Korinju nad Krko.

Proti tolovajem Broza-Tita se ni dvignilo samo ljudstvo na Slovenskem, temveč so pograbili za orožje za boj proti boljševizmu tudi narodni četniki v Srbiji.

Pristojna oblast je zaplenila imovino upornikoma Volkarju Francu, mesarju in posestniku, stanujočemu v Ljubljani, in Jančigaju Mirku, drogistu, bivajočemu ravnatom.

V noči od 2. na 3. maja je padel zadet od mine domobranci Penca Jože, sedmošolec v Novem mestu. Slava njegovemu spominu!

Da brani naše domove, je vkorakala Slovenska narodna straža 7. maja v Gorici, navdušeno pozdravljena od Goričanom.

Domobranciški oddelek so okrog Zuzemberka uničili 244 komunistov, med njimi komandanta »brigade«, tri bataljonske komandante in štiri komunistke. Zaplenili pa so enajst lahkih strojnic, tri težke, dva težka metalca in en lahek, tri brzostrleke ter mnogo pušk in vojaškega materiala. Od domobrancev so 3 padli, 11 je bilo ranjenih.

Trije telminski domobranci so se v območju Št. Viške gore srečali s oboroženo komunistično tolpo 20 mož. Po kratkem boju so boljševiki zbežali, ko so pustili na mestu 6 mrtvih in 8 ranjenih svojih »tovarišev«.

V boju na Vel. Lápoven je padel komandant komunistične »brigade«, večkratni morilec Pirkovič, s komunističnim ruskim imenom »Corte« (hudič).

Poveljstvo slovenskega domobranstva je priredilo oni četnik ob priliki zaprisege častnikom izvrstno uspeli družabni večer v prostorih častniškega doma na ljubljanskem Taboru.

Za najmanj 60% vse sadne letine so oropali komunisti preteklo jesen slovenskega kmeti po Brkinih tja do Istre.

Vsak teden posluša protikomunistična predavanja v Ljubljani osemnajst tisoč ljudi iz vseh delavsko-obrtniških vrst.

jo stene zaradi pomanjkljive toplotne osamitve (izolacije), o čemer pa bo govor pozneje.

Priporočljivo pa je na zunanji zatesniti tudi 38 cm debelo opečno steno, čeprav celo pri zunaj nezaščiteni steni vremenska vlaga le redko kedaj prodre skozi. Suha stena je namreč mnogo bolj topla, onemogočeno pa je tudi izluževanje in preperavanje zidu.

U. Mlačič — V. Lovšin

RAHELA

Zgodovinski roman
iz časov sv. Pavla

85. Drugi dan je ves Jeruzalem govoril o nesreči velikega duhovnika in njegovi hčerki. Govorilam, ki jih je razdirjala Finesova delavnica, so se pridružile te tiste, ki jih je vrgel Izmael, ki ni nehal pripovedovati in dal pripovedovati, da je lepa hčerka velikega duhovnika ušla z nekim ljubimcem. Izmael pa si ni upal imenovati nobenega imena, ker ni vedel, a kom je pobegnila. V začetku je sumil, da je pobegnila z Ozejem in da je hotel ta svrčiti krivdo nanj, da bi odstranil pozornost velikega duhovnika in zabilanil, da bi jo Izmael lekal; potem je pa spoznal, da to ni bilo verjetno. Ozej je bil preveč obupan; videl ga je bloditi kot norca po mestnih ulicah; vsakega je sprakeval za zaročenko; povsod jo je iskal; ne, ni bilo mogoče, da bi jo imel skrito v svoji hiši.

Povračal se mu je neprestan sum, da mu morda Rahela ni marala dati roke za ženitev, njen oče pa ji ni ukomil. Toda zakaj bi ga bila deklica zavrnila? Izmael je bil zelo ohol. Ni mislil, da je star že šestdeset let; menil je o sebi, da je najboljša partija; prepričan je bil, da bi morala biti vsaka deklica prav vesela, ko bi združila svoje usode z njegovo; ali ni bil on prvak duhovnikov in ali ne bo postal nekega dne velik duhovnik?

Rahela ga ni marala; zakaj je odslavil Tamara, staro in zvesto družico? Judovska deklica se ne bi zmenila za to. Ali ni imel mar pravice spopusti svoje žene, kadar je hotel? Ali ni Mozes dovolil ta pravice judovskim možem? Zakaj bi se s njo ne okoristil?

Ona pa je bila izmed tih, ki so zanikali možu pravico odslavit ženo in se je držela nerazdružnosti zakona v vsakem slučaju. Ali je bila Rahela morda kristjanka? Skušal je verjeti; bil bi pa prav vesel, ako bi bilo tako. Strašno orožje bi bil smel, da uniči tekmece. Oče krščanske deklice ne more biti veliki duhovnik. Kako bo branil pred krščanskimi napadi ves Izrael, ko ni mogel braniti niti svoje družine? To se mu je zdelo zelo naravnega razloga v tem slučaju. O da bi mogel dokazati, da je Rahela kristjanka!

Narodil je sužnjema, naj dobita pojasnil o svedovi pri kristjanih. Dobila bosta gotovo plačilo, ako je bila Rahela pri njih.

Ananija je prečeval hudo noč in zjutraj je vstal zelo slabe volje. Odkril je, da je Pavel odpotoval to noč v Cezarejo in je bil vesel. Tako je bil vsaj prišljen, da odpotuje tja in se za nekaj dni odstrani iz tega Jeruzalema, kjer se je tako slabo počutil. Lahko bo odsoten nekaj tednov. Lahko bo tudi podaljšal svoje bivanje v Cezareji; potem se bo lahko podal za kak težen v Tiberijado, v Cezarejo Filipovo in še kako drugo mesto, kjer ga bodo verniki slovesno sprejemali kot velikega duhovnika. Za nekaj let ni šel nikamor iz Jeruzalema. Ko se bo vrnil, ne bo nihče več omenjal njegove družinske aramote. Drugi dogodki bodo prevzeli javno pozornost. Zato je bil vesel, ko je prišel to jutro Tertul k njemu.

»Protudeval sem Saviovo zadevo in pripravil govor, ki bo segel namestniku v srce. Kdaj odidešno?«

»Pojutrišnjem. Šli bomo v Antipatrido, kjer bomo praznovali soboto in prvi dan v tednu dospemo v Cezarejo.« se je glasil odgovor.

Tertul je govoril, kako bodo potovali. Zahteval je dobro jezdo žival in služabnika, in želel, da bo v Cezareji stanoval v najboljšem gostišču. Obližlji je, da se bo vrnil jutri in prinesel s seboj dobro pripravljene govor, ki ga bo Ananija lahko vsega pregledal in pristavil pripombe, hi se mu bodo zdele primerne, da pristavi namestniku, da obsodi Pavla.

Služabniki so poročili velikemu duhovniku, kako v mestu še vedno govore o Raheli, da pa pristavljajo stariim govorilam še druge bolj zlonamerne, ne govore samo o Rahelemem bogu s ljubimcem, marveč šušljajo tudi še, da je bila kristjanka.

Ananija si je bil na jasnem, da švirajo take besede od Izmaela, ki se že začneja kruto maščevati.

Njegova hči kristjanka! Ni bilo mogoče. Vendar, ako edaj razmišlja, uvideva, da take govornice niso brez podlage.

Ali mu ni zadnjikrat Rahela tako govorila, da je izdajala krščansko mišljenje; ali mu ni bila rekla, da je zakonska vez nerazdružljiva; ali ni občevala s prijateljicami, ki jih je on sumil, da so kristjanke? Njegova hči kristjanka? Ni bilo mogoče. Saj je do zadnjega obiskovala ne samo tempelj, ampak tudi sinagogo, in rabin je videl, da je pravoverna. Ni mu pa bilo neznano, da so mnogi kristjani prihajali v tempelj moliti; njihov glavni Jakob je prihajal celo vsaki dan; mnogi so trdili, da se je treba držati Postave, ker se nihče ne more zveličati brez obreze; in Pavla so zatajili in zavrgli nekateri njegovi sovorniki, ker se je izjavil, da za zveličanje ni treba izpolnjevati Postave.

Njegova hči kristjanka? Kolikor bolj je razmišljal, toliko bolj je bil prepričan, da končno to ne bi bilo nemogoče; celo nešteto malih znakov je to potrjevalo.

Njegova hči kristjanka? O, pohujšanje, ki bo nastalo v mestu! Njegov položaj bo omajnan Zato mora preprečiti, da bi se Rahela vrnila v Jeruzalem. Dokler se skriva, on še vedno prispeče, da ni kristjanka in nihče ga ne bo mogel na laž postaviti.

Zares njegov položaj je bil zelo brezupen; zato je nujno sklical veliki zbor, kjer se je pokazal popolnoma mirnega. Tudi Izmael je bil navzoč. Oba tekmece sta se zelo hladno pozdravila.

Izmael ni zahteval govora o Raheli. Ko ga je pa kdo izmed tovarišev vprašal o hčeri, mu je Ananija zelo mirno odgovoril.

»Je nekoliko boljše. Pam, da pojde v soboto še lahko v tempelj.«

Ko se je vsedel na prestol, je izjavil, da se je seja začela in zborovalci so začeli razpravljati o edini točki dnevnega reda: Kako preprečimo oznanjevanje Pavlu iz Tarza.

Ananija poroča, kaj je ukrenil, da doseže obsodbo; odločil se je podati v Cezarejo in si izbral za to zagovornika.

Razprava je bila dolga in burna. Izmael je očital velikemu duhovniku zelo ostro zlasti s izbiro zagovornika.

»Neobrezanec!«

»Saj je tudi namestnik. Tertul dobro pozna rimsko pravo, je ugleden v Cezareji in nas je zagovarjal že tolikokrat.«

»Slabot!«

»Zakaj nisi ugovarjal tedaj?«

»Ugovarjam zdaj.«

Drzen odmev se je nadaljeval; to je bil zdaj nagib, da je Izmael napadel velikega duhovnika. Vsemu je oporekal; nikoli mu ni dal prav. Člani velikega zbora so spoznali, da sta postala oba moža velika sovražnika.

Slednjič je prišlo do glasovanja in Ananija je odnesel zmago. Njegovi predlogi so bili sprejeti in izbranih je bilo šest članov velikega zbora, ki naj ga spremljajo v Cezarejo. Izmael je hotel biti med njimi in Ananija si ga ni drznil zavrniti.

Po končani seji je Izahar ponovno skušal prisilit Ananija, naj bo iskren.

»Daj v javnost Rahelein beg in izreci prokletstvo nad njo. Trpim, ko ti to svetujem. Tvoja hči mi je zelo draga; veliko raje bi jo blagoslovljal, kakor preklejal. Razumem zakaj je zavrnila Izmaela. Zato, ker si hotel združiti sneg s Libanona s žgobno vročino iz Jordanske doline blizu Jerihe, mesta moža. Toda še bolj kot ona mi je pri srcu tvoj vpliv. Prekolni jo in imel boš vse na svoji strani.«

Ni dosegel začeljenega. Ananija se je delal, da je zadušil zadevo...

Ta večer je prišel Baraba in sporočil, da so prišli na važno odkritje. Nek voz je čakal v soboto zjutraj zmagaj jstskih vrat. Vanj so stopile tri osebe: en mladenič in dve sestrji šonski. Voz se je oddaljil v velikem diru.

»Ona s svojim zapeljivcem?« vpraša stari Ananija.

Baraba tega ni vedel.

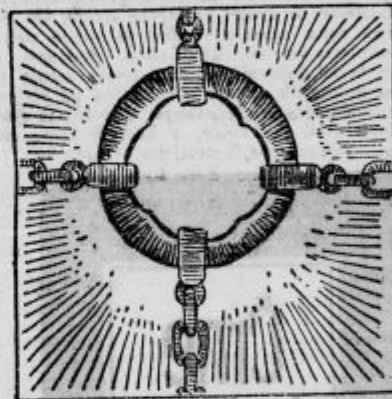
»Judje? Toda kateri Jud potuje v soboto?« vpraša stari morilec.

»To so bili trije kristjani. Ta kruga onečastja Gospodov dan. Saj so zamenjali soboto s prvim dnem v tednu; potujejo v soboto in delajo na Gospodov dan.« odgovori Ananija.

70.

Benadoma se je oglasila pesem, med katero se je nekdo odurno drl. In pesem je naročala Benjaminu, naj reši nje — sove. Nato je nastala tišina in največja izmed sov je sedla Benjaminu na ramo.

71.

Tik ob ušesu je začel mladenič mrzle, seka-joče besede: »Tamle, naš junak, tamle vidiš oni veliki obroč. Če ga stareš, smo rešene vse. Vsa moč Skalne Babure je v tem obroču in če ta obroč uničiš, bo konec te strašne čarovnice, ki nas je začarala v sove. To je vse, kar zahtevamo od tebe.«

72.

Benjamin je stopil k obroču in ga zgrabil s svojimi mladimi rokami. Obroč se je zdrobil, nato je močno zabobnelo, se zabliškalo in Benjaminu je obilna jasna, sončna luč.

Križem sveta

Promet med Češko in Hrvatsko

Od 1. oktobra 1941 do 30. septembra 1942 je dobila Hrvatska iz Protektorata (Češko-Moravska) 642.251 ton blaga v vrednosti 250,2 milijona mark, njen izvoz v Protektorat pa je bil v tej dobi 1.19 milijona ton v vrednosti 174,7 milijona mark. V trgovinskem prometu Hrvatske je Protektorat za Nemčijo in Italijo na tretjem mestu, utegne pa priti na drugo mesto, ker se je v zadnjih mesecih avoz iz Italije močno skrčil. Pri uvozu iz Protektorata so na prvem mestu proizvodi kovinske, strojne, električne in tekstilne industrije, Hrvatska pa izvažala v Protektorat predvsem les, lesne izdelke in strojila, kar dosega 60% vsega hrvatskega izvoza.

Postanite naročnik

»Slovenčeve knjižnice«

Če pregledate zadnje knjige, ki so izšle, morate priznati, da so res vredne svojega denarja. Ali imate že zadnje?

Jože Tomazič: Pohorske legende
Frant. Skacilik: Početelški zdravnik
Ivan Matičič: Faat s Kresinja

Če jih še nimate, si jih takoj kupite. Te tri v Vaši družinski knjižnici ne smejo manjkati

Kmetijski stroji po uradnih cenah

V Bolgariji bo dšlej samo ministristvo za kmetijske dobavljalo in razdeljevalo traktorje, mlatilnice in druge kmetijske stroje. Do določenega roka morajo tvrdke te stroje prijaviti ministristvu za kmetijstvo. Zadruge in kmetje bodo dobivali od ministristva stroje po uradno določenih cenah, ministristvo pa bo odredilo tudi način odplačevanja. V zadnjem času so odprli tudi delavnice, v katerih bodo popravljali pokvarjene kmetijske stroje.

Črne bukve

O DELU OSVOSODILNE FRONTE PROTI SLOVENSKEMU NARODU

Dejstva, dokumenti, številke

250 strani velike oblike
nad 200 fotografij

Cena 40 lir

Izide sredi maja

Neročila nad 10 izvodov sprejema
iz prijaznosti uredništva
»SLOVENSKEGA DOMA«
Ljubljana — Ljudska tiskarna

Nov način prodaje kmetijskih strojev

Na Hrvatskem smejo trgovati s kmetijskimi stroji prodajati le samo osebam, ki so v polni meri zadostile svoji dolžnosti glede oddaje pridelkov. Poleg tega mora kmet, ki hoče kupiti stroj, oddati določeno količino pšenice in svinjske masti po predpisanih cenah. Tako mora n. pr. oddati za navadni plug dva stola pšenice, za plug na dve brazdi 1 stol pšenice in 50 kg masti, za traktor do 30 konjskih sil 111 stolov pšenice in 3000 kg masti, za mlatilnico pa 15 stolov pšenice in 25 kg masti.

Viktor Emanuel in neguš

Izdajaleki italijanski kralj Viktor Emanuel je kupil pri upravi živalskega vrta v Londonu dva mlada leva, katera bo izročil abesinskemu negušu v povračilo za leve, ki so jih svoj čas odvedli iz Adis Abebe in pripeljali v Rim. Leva abesinskega cesarja sta bila baje doslej jabolko spora med Viktorjem Emanuelom in Hailijem Selasijem. Abesinski cesar je Viktorja Emanuela tožil in ker je slednji pravdo izgubil, mora sedaj popraviti škodo.

Kraj z največjo razliko v toploti

je pač Vrhovanski v severni Sibiriji. V tem mestu znaša med letno vročino in zimskim mrazom razlika nad 100 stopinj. Najvišja temperatura je bila v poletnih mesecih leta 1931. nad 31 stopinj nad ničlo, najnižja v zimi pa 70 stopinj pod ničlo.

PRAVNI NASVETI

Izvrševanje sodnih kazni. Po novi naredbi, se morajo sodne kazni takoj izvršiti, če državni pravdnik to predlaga v enem tednu po razglasitvi sodbe. Pritožba (priziv ali revizija) zoper sodbo v takem primeru nima odločilne moči.

Obljuba o izročitvi posestiva. Z. Z. Očetova obljava, da vam bo izročil posestvo, nikogar ne veče, če oče obljube ne izpolni. Zato vam v tem primeru pri zapuščinski razpravi, ki se bo vršila po očetovi smrti, ne bo prav nič pomagalo sklicevanje na takšno obljubo. Če oče resno misli, kar obljublja, naj gre k notarju in naj napravi izročilno pogodbo, s katero naj posestvo izroči vam, ostalim otrokom pa izgovori primerne deleže, ali pa naj napravi tako oporoko. Če oče ne bo napravil nobene oporoke ali izročilne pogodbe, bodo po njegovi smrti dedovali vsi otroci enako. Njim bo prepuščeno, da se dogovore, kdo bo prevzel posestvo in kdo bo dobil delež v denarju ali pa v naravi. Za svoje delo na očetovem posestvu, pa otroci nikakor ne bodo mogli po očetovi smrti zahtevati še kakšno posebno nagrado. Če hočejo biti za delo plačani, naj se o tem dogovore s očetom. V vaših razmerah bi bilo za vas najbolje, da se primete kakšnega svojega poklica, mesto da se zanašate na negotovo obljubo.

Izvršila na plačo otrokovega očeta. M. R. D. v. Obrnite se v vaš zadevi na okrajno sodišče v Logatcu, ki vam je najbližje. Tam vam bodo povedali, kako vam je treba postopati, da obnovite listino, ki vam je zgorela in tudi pri katerem sodišču boste mogli dati na zaplenik predlog za izvršbo. Če boste predložili ubožno pričevalo, vam ne bo treba plačati nobenih takš. Lahko se obrnete seveda tudi na odvotnika, ki ga pa boste morali plačati. Prav bi bilo, da od Pokojninskega zavoda dobite prepis dotične listine in greste z njo k sodišču.

Prisilni upravitelj. V. T. Sodišče vas name-rava postaviti za prisilnega upravitelja na večjem posestvu. Radi bi zvedeli, kakšne pravice in dolžnosti boste imeli. — Prisilni upravitelj ima v glavnem pravice in dolžnosti gospodarja, namesto katerega upravlja posestvo. Zato more vse običajne gospodarske poste izvrševati sam. Za posle, ki ne spadajo k običajnemu gospodarstvu, kakor tudi vse druge posle posebne važnosti, si mora izposlovati pristanek sodišča. Sicer vas bo pa o novih pravicah in dolžnostih podrobno poučilo sodišče.

Križanka št. 18

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10			11	12				
13				14	15			
16			17		18	19		
20		21	22			23	24	
25								
26	27		28				29	
30		31	32			33		
34			35		36			
37				38	39			
40							41	

Vodoravno: 1. otok v Jadranu, 4. bavarski župnik, po katerem se imenuje tudi ječmenovka kava, 10. rimski domači bogovi, 12. skupina odločilnih mož v društvu ali občini, 13. tesen, 15. na tebe, 16. pritok Dnjepra, 17. kraj pri Smarjah, 19. del živalskega telesa, 20. razum, 22. števil, 24. kraljica pri imenih plemičev, 24. v srednjem veku so menili, da je zvezana s satanom, 26. števnik, 28. orožje predpotopnega človeka, 29. kraljica za sveti, 30. selo, 32. severno italijansko mesto, 33. glasniki, 34. egipčanski sveti ptič, 36. računski izraz, 37. kovanec, 39. jaz (2. skl.), 40. Mencingerjev roman, 41. cerkveni skladatelj.

Navpično: 1. iz nje izdelujejo klobuke, 2. pamet, 3. prepri, 5. medmet, 6. slovnična kraljica, 7. srbska reka, 8. potepuh, 9. poplava, 11. začetnik imena junaka iz turških bojev, 14. v barvarnah ga uporabljajo, 17. toži, 18. posoda za izdajanje surovega masla, 21. mostiček, 23. kar, 27. indijski knez, 29. padavina, 31. zelenica v libijski puščavi, 33. del Vojvodine, 35. siv (hrv.), 36. kraljica za dolžinsko mero, 38. kraljica za družabnika.

Rešitev križanke št. 17

Vodoravno: 1. sodavičar, 10. odr., 11. sen, 12. (o)lje, 13. pes; 15. Pad, 17. dan, 18. mir, 19. noč, 21. on, 22. tekel, 24. to, 25. koledar, 26. et, 28. polit, 29. Ba, 30. ris, 32. sav, 33. kor, 36. mač, 36. ora, 38. roj, 40. ož, 42. mik, 44. prepelica.

Navpično: 1. sod, 2. od, 3. dren, 4. as, 5. Ves like Lašče, 6. in, 7. član, 8. aj, 9. red 13. Pas, 14. smelost, 15. predivo, 16. dož, 17. dober, 20. žepar, 22. top, 23. lat, 27. tim, 29. boa, 31. sajev, 33. krmi, 34. srp, 37. Oka, 39. or, 40. op., 41. ž, 43. I. C. (Ivan Cankar).

Kdor oglašuje - napreduje!

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Harmonike

najbolje popravlja in oglašuje po ugodni ceni A. Zelesnik, izdelovatelj harmonik, Vrhnika, Stara cesta 50

Dve mizaršne pomočniki

sprejme za stalno Krše mizarstvo, V rhnika, Idrijska c. 2.

Dehilo

begunko 14-15 let staro za pomoč pri gospodinstvu. Naslov v upravi - »Domoljuba«, 4148

Bika

16 mesecev starega, montažne pasme zamenjam za brejo telico. Naslov v upravi Domoljuba. 4145